

Erivajadusega laste tugisüsteemi reform

- Eestis on 2020. aasta seisuga 36 500 abivajavat last ehk 14% kõigist lastest vajavad sotsiaal-, haridus- ja/või tervishoiuvaldkonnast suuremal või vähemal määral lisatuge.
- Iga viies laps vajab mõnda hariduslikku tugiteenust. Riigikontrolli auditi kohaselt saab aga tugispetsialisti kohest abi vaid ligi 3%-s koolidest.
- Viimase 10 aastaga on kõne- ja keelepuudega ning psüühikahäirega laste arv neljakordistunud.
- Tugispetsialistide puudus süveneb, paljud valdkonnad konkureerivad samale inimressursile. Lasteaedades on puudu 400 ja koolis 600 tugispetsialisti.
- Üle 30% puudega last hooldavatest vanematest ei saa käia tööl lastega seotud hoolduskoormuse tõttu.

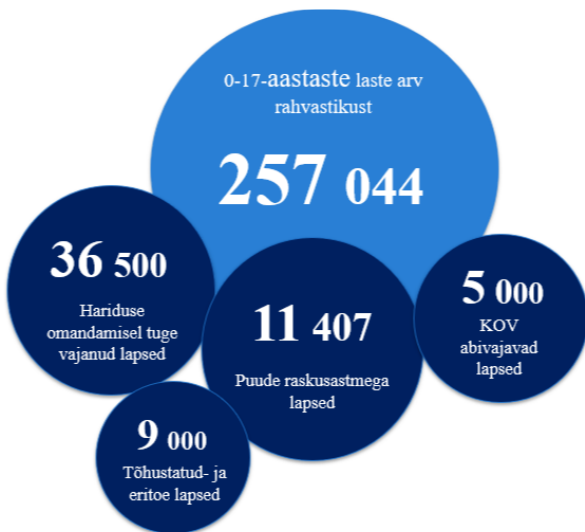

Iga 5-s laps Eestis on vajanud mõnd hariduslikku tugiteenust 2020. aastal

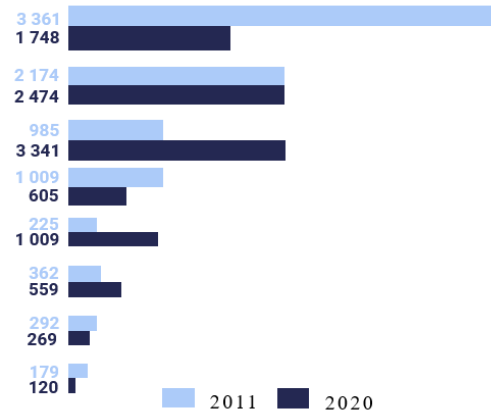

Iga 12-s laps vajab olulisel määral tuge hariduse-, sotsiaal- ja/või tervishoiuvaldkonnast (on puudega, tõhustatud või eritool).

PSÜÜHIKAHÄIREGA ning KEELE- JA KÕNEPUUDEGA laste arv on tõusnud viimase 10ne aastaga **4 KORDA**

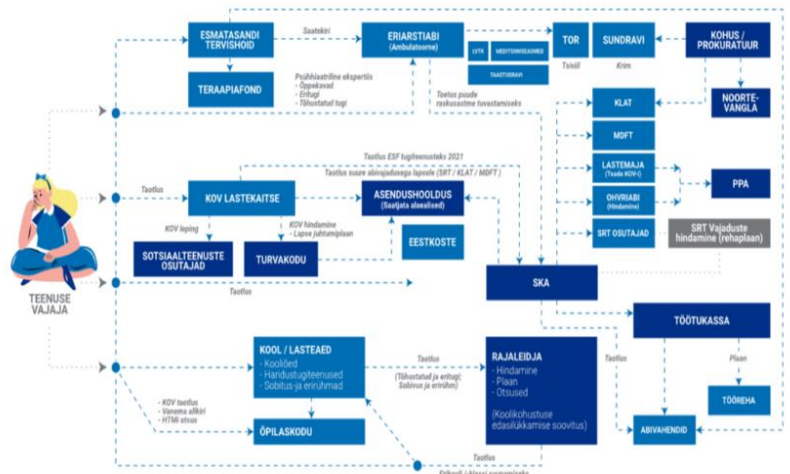

MUUD TERVISEPROBLEEMID
LIITPUUE
PSÜÜHIKAHÄIRE
LIIKUMISPUUE
KEELE- JA KÕNEPUUE
VAIMUPUUE
KUULMISPUUE
NÄGEMISPUUE

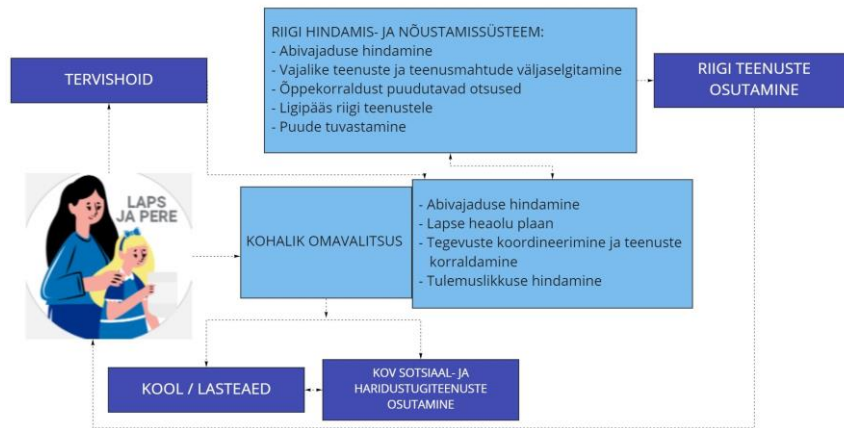
Praeguse tugisüsteemi põhiprobleemid

- Abi saamine on keeruline ja aeganõudev.
- Abivajaduse hindamine ja abi osutamine on killustunud ning eri osapoolte rollid on ebaselged.
- Paljudes Eesti piirkondades on puudu vajalikest tugispetsialistidest ning samas on mitmete spetsialistide tegevused dubleerivad.
- Puudu on ennetavatest ja kompleksprobleemidega lastele vajalikest teenustest.
- Mitmed tugimeetmed on seotud puude raskusastme olemasoluga, mis vähendab võimalusi ennetavaks ja kiireks abi pakkumiseks ning on nii vanemale kui süsteemile koormav.
- Killustatud andmekogumine ja osapoolte puudulik infovahetus ei toeta kiiret ja tõhusat abi saamist.

Soovitud lahendused lapse ja pere vaatest

- Lapsel ja perel on üks kontaktpunkt, kelle kaudu esmast nõu ja tuge saada – tekib nn ühe ukse poliitika. Vanem ei pea tuge mitmest kohast ja korduvalt taotlema, vaid info liigub võimalikult automaatselt ja abi osutamine on proaktiivne.
- Probleeme märgatakse võimalikult varakult ja reageeritakse kiirelt, vähendades nende edasist süvenemist.
- Lapse ja pere abivajadust hinnatakse tervikuna ning tekib üks plaan, mis hõlmab vajalikke tugimeetmeid nii sotsiaal-, haridus- kui (vaimse) tervise valdkonnas.
- Pakutavad teenused on kujundatud vastavalt lapse abivajadusele, tugimeetmete tulemuslikkust seiratakse, et tagada lapsele tõhus ja kvaliteetne abi.
- Abi saamise eelduseks ei ole puude olemasolu, vaid tegelik abivajadus.
- Lapsele pakutakse enamasti tuge tema peamises viibimiskohas (kodus, lasteaias, koolis) – spetsialist läheb lapse juurde. Lapsevanem ei pea olema lapse „taksojuht“ ja loobuma töölkäimisest.
- Abisüsteemi lihtsus ja terviklikkus parandab perede võimalusi keskenduda abivajava lapse toetamisele.

Mis tegevusi on soovitud olukorra saavutamiseks kavas ellu viia?

- Määratleme selgemalt kohaliku omavalitsuse kui esmase kontaktpunkti ja juhtumikorraldaja rolli ning loome seda toetava andmevahetuse.
- Uuendame ja digitaliseerime lastekaitse tööprotsesse ning arendame välja vajalikud õppemoodulid ja tööriistakasti.
- Koondame Rajaleidja keskuste koolivälise nõustamismeeskonna, rehabilitatsioonimeeskonna ja Sotsiaalkindlustusameti abivajaduse hindamisi ja otsuseid puudutavad funktsioonid.
- Rakendame ühe plaani ja ühtse hindamissüsteemi põhimõtte, kus lapsele ja perele tekib üks tegevuskava, mis hõlmab kõiki vajalikke tugimeetmeid ja võimaldab hinnata sekkumiste terviklikku mõju.
- Piiritleme selgemalt sotsiaal- ja haridusvaldkonna tugispetsialistide ning kohaliku omavalitsuse ja riigi rollid, töötame välja teenusstandardid.
- Suuname lisatähelepanu lapse erivajaduse märkamisele imiku- ja väikelapseas ning lisatuge alusharidusse, et võimaldada lasteasutuses abivajaduse kiirem märkamine ja sellele reageerimine.
- Seome teenuste saamise õiguse lahti puude raskusastme olemasolust ning vaatame üle sellega seotud kohaliku omavalitsuse toetusfondi rahastamise loogika.
- Arendame uusi rehabilitatsiooniprogramme ja teisi tugimeetmeid kompleksprobleemidega lastele ja nende peredele.
- Töötame välja puude raskusastme hindamise ühetaolise meetodika ja puude raskusastme väljakujunemise ennetamiseks toetusmeetmed kroonilise haigustega lastele.
- Töötame välja ja rakendame uue lastekaitsealase kvaliteedi- ja järelevalvemudeli.

Põhimõtted, millest me lähtume

- Lapse- ja perekesksus** – pakutav abi peab lähtuma lapse ja pere terviklikest vajadustest ja olema kättesaadav võimalikult kodu lähedal.
- Ennetus ja õigeaegsus** – iga lapse abivajadus peab olema märgatud võimalikult vara ning loodud lahendused, mis võimaldavad õigeaegset abi ja ennetavad probleemide süvenemist.
- Tõenduspõhisus** – abi, mida lapsele ja perele pakutakse, peab olema tõenduspõhine ja tulemuslik.
- Kulutõhusus** – õigeaegselt pakutud tõenduspõhine abi aitab ära hoida pikaajalisi kulusid ning olemasolevaid ressursse laste ja perede hüvanguks tõhusamalt kasutada.

